

Handläggare
Lisa Gagnerud
Telefon: 08-508 25 356

Till
Socialnämnden
2022-03-22

Motion om att starta ett fritidshjälpmedelbibliotek för en jämlik fritid

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2021/1345

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Fredrik Jurdell
Socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
Biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat en motion från Lisa Palm (Fi) om att idrottsnämnden ska starta ett fritidshjälpmedelbibliotek. Anledningen till detta är att möjligheten till fritid är ojämlig, bland annat därför att personer med funktionsnedsättning inte alltid har råd med de hjälpmedel som behövs.

Förvaltningen är enig med motionären om att personer med funktionsnedsättning inte har samma möjligheter till en aktiv fritid som andra och att enskildas privatekonomi och kunskap påverkar tillgången till fritidshjälpmedel snarare än behovet. Detta bekräftas bland annat av en kartläggning som gjorts av Myndigheten för delaktighet.

Förvaltningen menar dock att det inte är idrottsnämndens roll att starta fritidshjälpmedelsbibliotek för hela staden. Istället kan idrottsnämnden utgöra ett strategiskt stöd till stadsdelsnämnderna om dessa vill utveckla sina fritidsbibliotek i den riktningen.

Förvaltningen menar också att individuellt anpassade hjälpmedel kan behöva förskrivas istället för att lånas, men att det skulle förutsätta ett tydliggörande i regionens regelverk.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat en motion (KS 2021/1345) om att idrottsnämnden ska starta ett fritidshjälpmedelbibliotek. Motionen är skriven av Lisa Palm, Feministiskt initiativ.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, idrottsnämnden, kulturnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, DHR Stockholm, Funktionsrätt Stockholms stad, Neuro Stockholm, RBU Stockholm och Stil.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 16 mars 2022. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 17 mars 2022.

Ärendet

Motionären skriver att möjligheten till en meningsfull fritid är ojämlig och att många personer med funktionsnedsättning efterfrågar en mer meningsfull fritid. Ett skäl till att fritiden är ojämlig beror på att många personer inte har råd med de hjälpmedel som behövs. Motionären hänvisar till rapporten *Aktiv fritid* som Myndigheten för delaktighet (MFD) publicerade 2020. Enligt rapporten är pengar ett av de tre främsta skälen till att personer med funktionsnedsättningar inte har en mer aktiv fritid. För många personer är det dyrt att införskaffa de fritidshjälpmedel som behövs. Regionerna förskriver inte dessa hjälpmedel med hänvisning till egenansvar.

Motionären skriver att det finns fritidsbanker eller fritidsbibliotek, bland annat i Fagersjö. Motionären föreslår att idrottsnämnden startar ett liknande bibliotek, men med inriktning på fritidshjälpmedel. På biblioteket ska både privatpersoner men också föreningar kunna låna olika typer av hjälpmedel. Slutligen skriver motionären att förslaget tar sin utgångspunkt i Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar (mål 7 om meningsfull fritid) och om barns rätt till fritid, kultur och lek enligt barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Jämställdhetsanalys

MFD har kartlagt tillgången till fritidshjälpmedel i samband med ett regeringsuppdrag. Kvinnor med funktionsnedsättning har generellt en sämre ekonomi än övrig befolkning vilket innebär att de i mindre

utsträckning har råd med deltagaravgift, transport, kostnad för fritidshjälpmedel eller annan utrustning.¹ Exempelvis uppger kvinnor med funktionsnedsättning i högre grad än män med funktionsnedsättning att de avstår från fritidsaktiviteter på grund av att de inte har råd att utföra dessa. Fler kvinnor än män med funktionsnedsättning önskar också att de var mer aktiva på sin fritid.²

Förvaltningens synpunkter och förslag

Personer med funktionsnedsättning har en mindre aktiv fritid. Förvaltningen är enig med motionären om att personer med funktionsnedsättning inte har samma möjligheter till en aktiv fritid som andra. Som motionären skriver har MFD gjort en kartläggning som bekräftar detta. Kartläggningen visar att de huvudsakliga anledningarna är hinder i form av bristande tillgänglighet, begränsad ekonomi och avsaknad av socialt nätverk. Vidare är fritidshjälpmedel och parasportutrustning för vissa personer en förutsättning för att kunna vara aktiv på fritiden.³

MFD:s slutsats är att den enskildes privatekonomi och kunskap påverkar tillgången mer än behovet av fritidshjälpmedel och att detta inte gynnar en likvärdig tillgång till fritidshjälpmedel för alla.⁴ Förvaltningen ser inga skäl att ifrågasätta de slutsatser som MFD drar.

Kommunens och idrottsnämndens uppdrag

Enligt Lag (1993:387) om stöd och service till personer med funktionsnedsättning (LSS) ska kommunen verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som omfattas av någon av personkretsarna.⁵

Med anledning av att personer med funktionsnedsättning är en grupp som ofta har en mindre aktiv fritid än andra har idrottsnämnden en rad pågående uppdrag och aktiviteter för att främja fritids- och idrottsaktiviteter för dessa. Nämnden ska även vid behov bistå stadsdelsnämnderna att starta fritidsbibliotek.⁶

Stockholms stad har även ett idrottspolitiskt program som sträcker sig mellan 2018-2022. I programmet är personer med

---

¹ Myndigheten för delaktighet, *Aktiv Fritid- Redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpmedel*, 2020:6, s 11.

² Ibid, s. 20.

³ Ibid, s. 15-16.

⁴ Ibid, s. 12.

⁵ 15§5 LSS

⁶ Stockholms stads budget 2022, s. 175.

funktionsnedsättning från sju år en prioriterad målgrupp.⁷ Stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden ska enligt programmet berika utbudet av aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. Staden ska även underlätta för dessa personer att medverka i befintligt utbud genom att definiera och undanröja de hinder för deltagande som finns.⁸

Sammanfattningsvis visar stadens styrdokument att Stockholm på många sätt arbetar utifrån intentionen i LSS samt stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar (mål 7 om meningsfull fritid).

Utlåningsverksamhet

Förvaltningen ser positivt på att möjligheten till låneverksamhet ökar då det kan skapa en mer jämlik fritid för personer med funktionsnedsättningar. Förvaltningen har kännedom om två utlåningsverksamheter av fritidsartiklar i stadens regi. Den ena drivs av Farsta stadsdelsnämnd och det andra ska startas av Hässelby Vällingby stadsdelsnämnd under 2022. Förvaltningen välkomnar om dessa låneverksamheter utvecklas i syfte att även omfatta fritidshjälpmedel. Detta är i linje med det förslag som MFD ger om utlåningsverksamhet som ett av flera sätt att ge förutsättningar för personer med funktionsnedsättningar att testa olika aktiviteter och få en mer aktiv fritid.⁹ Det är också i linje med stadens idrottspolitiska program.

Förvaltningen menar dock att ett fritidshjälpmedelsbibliotek inte ska drivas av en stadsövergripande facknämnd som exempelvis idrotts- eller kulturnämnden. Däremot kan facknämnderna ge ett strategiskt stöd till stadsdelsnämnderna, till exempel genom att ta fram förslag på baspaket med fritidshjälpmedel som kan vara relevanta att tillhandahålla på ett fritidsbibliotek.

Undantag för individuellt anpassade hjälpmedel

Hjälpmedel är enligt definitionen i Socialstyrelsens termbank en individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. Ett hjälpmedel kan förskrivas, men kan också köpas eller hyras av personen själv. I vissa fall kan även ett hjälpmedel ges som bistånd enligt 4 kap 1 Socialtjänstlagen.

---

⁷ Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022, s. 6.

⁸ Ibid, s. 13.

⁹ Myndigheten för delaktighet, *Aktiv Fritid- Redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpmedel*, 2020:6, s 46-47.

Fritidshjälpmedel kan vara både enkla och avancerade, allt från anpassade spelkort eller hjälpmedel för att kunna skapa och spela musik till specialanpassade rullstolar och sit-ski för utförsåkning.

Ansvarsfördelning – förskrivning

I Stockholmsregionen förskrivs inte fritidshjälpmedel av legitimerad personal, med undantag för vissa hjälpmedel till barn- och unga för deras lek och utveckling. En person som önskar ett fritidshjälpmedel uppmanas kontakta sin förskrivare för att få information om vart det går att låna eller köpa sådana, samt information om möjlighet att söka bidrag och stipendier.¹⁰

Förvaltningen vill dock lyfta behovet av att även vuxna personer med funktionsnedsättningar får fritidshjälpmedel förskrivna av legitimerad personal. En person som förskriver hjälpmedel har ett ansvar för att prova ut, anpassa och välja lämplig produkt, samt vid behov specialanpassa produkten. När personen har fått produkten ingår att instruera och träna samt följa upp och utvärdera funktion och nytta av hjälpmedlet. Det kan finnas skaderisker om produkter används på fel sätt. Detta skulle dock förutsätta ett tydliggörande av regelverken från regionen.

Förvaltningen vill lyfta detta för att visa att frågan är komplex och att det inte är självklart att individuellt anpassade hjälpmedel kan vara lämpliga att erbjuda på fritidsbibliotek.

Bilaga

Motion av Lisa Palm (Fi) om att starta ett fritidshjälpmedelbibliotek för en jämlik fritid.